

ПРОЦЕНА ЕФИКАСНОСТИ ПОСЛОВАЊА ОДАБРАНИХ ПРЕДУЗЕЋА ШУМАРСТВА СА ПОДРУЧЈА ШУМАДИЈЕ

МИЛИЦА МАРЧЕТА¹
ЉИЉАНА КЕЧА¹
ДРАГОМИР ЛАЗАРЕВИЋ²

Извод: У раду је извршена процена ефикасности пословања Шумског газдинства „Крагујевац“, као и предузећа за прераду и пласман производа од дрвета на подручју Шумадије. У ту сврху извршен је обрачун економских индикатора економичности, ликвидности и рентабилности. Поред тога коришћена је компарација како би се идентификовале сличности и разлике у динамици кретања анализираних индикатора. Прикупљање података извршено је путем анкете, која је, уједно, и основна техника истраживања. Циљ истраживања је да се кроз анализу садашњих трошкова и прихода утврди степен економске ефективности ове групе предузећа. Сврха истраживања је да се укаже на могућност за унапређење економске ефикасности предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета на територији шумадијског округа. Предмет истраживања су: трошкови, приходи, просечна вредност откупљених сировина и остварени финансијски резултати анкетираних предузећа. Период који је узет у разматрање је од 2006. до 2016. године.

Кључне речи: економска ефикасност, ШГ „Крагујевац“, шумарство, економски индикатори, РОЕ, РОА

AN ASSESSMENT OF BUSINESS EFFICIENCY OF SELECTED FORESTRY COMPANIES IN ŠUMADIJA REGION

Abstract: This study paper assesses the business efficiency of the Forest Estate (FE) `Kragujevac` and enterprises for processing and marketing of wood products in Šumadija region. To achieve this, we measured the economic indicators of efficiency, liquidity and profitability. In addition, a comparison was used to identify the similarities and differences in the dynamics of the analyzed indicators. The method of survey was applied in the collection of data. It was also the main research technique. The aim of the research was to determine the degree of economic efficiency of this group of companies through the analysis of current costs and revenues. The purpose of the research was to find ways to improve the economic efficiency of the companies that utilize, process and market wood products in the territory of Šumadija Region. The research included: costs, revenues, the average value of purchased raw materials and the achieved financial results of surveyed companies. The study period was from 2006 to 2016.

Keywords: economic efficiency, FE `Kragujevac`, forestry, economic indicators, ROE, ROTA

1. УВОД

Човек је од свог постанка увидео многе користи које му је шума могла дати. Тако се настанио у близини шуме, од дрвета је правио своје склони-

1 Милица Марчетић, мајстор инж.; др Љиљана Кеча, ванр. проф., Универзитет у Београду Шумарски факултет, Београд

2 Драгомир Лазаревић, дигл. екон., ЈП за издвовање шумама „Србијашуме“, ШГ „Крагујевац“

ште, алат за рад, а животиње које је могао устрелити у шуми, убирати плодове, биље и слично, користио је за своју исхрану. На тај начин у шуми је пронашао основна средства за живот. Све што му је шума пружила назвао је шумским производима. Са развојем науке јавиле су се различите дефиниције, али и поделе шумских производа (Кеча, Љ. *et al.*, 2015). Практично, производи који у свом саставу већим делом садрже дрвну материју, могу се сматрати дрвним производима (Guarda, S., 2011). У том смислу, од великог значаја за развој локалних економија имају предузећа шумарства (Кеџа, Љ. *et al.*, 2017), посебно зато што представљају покретаче развоја, преваходно руралних и мање развијених делова земље. Како је основни циљ сваког предузећа, стварање додатне вредности и стицање профита, неминовна је употреба економских индикатора, којим би се пратила успешност пословања и добијала информацијска подлога за доношење пословних одлука (Delić, S. *et al.*, 2017).

Предузећа која послују у оквиру сектора прераде дрвета спадају, углавном, у категорију микро и малих предузећа, која су претежно оријентисана на производњу резане грађе. У складу са тим истраживање је спроведено унутар 6 предузећа која се баве коришћењем, прерадом и пласманом производа од дрвета на територији Шумадијског округа. Као сировинска база у овим предузећима доминантна врста дрвета је буква (Медаревић, М. *et al.*, 2003). Са друге стране, истраживањем је обухваћено ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“, ШП „Крагујевац“, чија је основна делатност гајење, одржавање и обнова шума, производња шумског семена и садног материјала и подизање нових шума и шумских засада, израда програма, пројеката и основа за газдовање шумама, вршење стручних послова у шумама сопственика, трговина на велико и мало, спољнотрговински промет и унапређење и коришћење опште корисних функција шума (2016). Ове функције, уједно, спадају у тековине урбано-индустријске цивилизације, али и у основне постулате савремене шумарске науке (Вукин, М. *et al.*, 2015).

Како је у сегменту финансијске контроле пословања предузећа неопходно спроводити мерење продуктивности (*output/input*), ефикасности (постизање циљева) и економског учинка (Schmithusen, F., 2005), **циљ** истраживања је да се на основу анализе садашњих трошкова и прихода утврди степен економске ефикасности ове групе предузећа. **Сврха** истраживања је да се укаже на могућности за унапређење економске ефикасности коришћења, прераде и пласмана производа од дрвета на територији Шумадијског округа и уопште на територији Републике Србије. **Предмет** овог истраживања су финансијски аспекти пословања (трошкови, приходи, просечна вредност откупљених сировина и остварени финансијски резултати), анкетираних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета.

У сврху прикупљања података приступило се анкетавању предузећа на територијама општина: Крагујевац и Лапово, као и једног предузећа на територији Смедеревске Паланке. Анкетавање је спроведено средином 2017. године, када су прикупљени подаци о ставовима власника и директора предузећа о коришћењу, преради и производњи производа од дрвета на територији шумадијског округа и њиховим оствареним финансијским резулта-

тима.

2. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД

Методе коришћене у овом раду спадају у домен економске анализе пословања предузећа. **Економска анализа** је научно истраживање и објашњавање економске стварности, где се одређеним поступцима, методама и средствима изражавања рашчлањује нека економска целина на саставне делове, изучава се сваки део за себе и у односу према другим деловима (Рејановић, Р., 2009). Конкретна примена економске анализе огледа се у употреби анализе ликвидности, економичности и рентабилности. Рацио анализа представља један од најфреквентније коришћених инструмената финансијске анализе за свеобухватно сагледавање и оцену финансијског статуса и зарађивачке способности предузећа (Veselinović B. *et al.* 2012; Vučković, B., 2014).

Анализа рентабилности односи се на концепт економског профита, који представља разлику између остварених прихода и опортунитетних трошкова свих уложених ресурса. Анализа рентабилности омогућава да се одреди како да се максимизира профит, како да се минимизирају трошкови и где је преломна тачка рентабилитета (Pокрајчић, D., 2002). Анализа рентабилности анкетираних предузећа извршена је стављањем у однос пословног добитка са просечним укупним пословним средствима, како би се израчунала стопа приноса на укупна средства (РОА), а на основу података генерисаних из финансијских извештаја анкетираних предузећа. Добијена је тако што су у однос стављени пословни добитак и просечна пословна средства анкетираних предузећа.

Приликом **анализе економичности** најчешће се користе рација пословне економичности и рација укупне економичности (Stančić, P., 2006).

Рацио пословне економичности представља однос између пословних прихода и пословних расхода. Добијена величина показује колико динара пословних прихода (као најзначајније категорије прихода), предузеће оствари на сваки динар пословних расхода (Šlibar, D., 2010). Она може бити једнака јединици, већа или мања од ње. Када је овај рацио мањи од 1, предузеће је остварило нижи износ пословних прихода од пословних расхода и тада је пословна економичност незадовољавајућа. Чак и ако је рацио укупне економичности већи од 1, анализом рација пословне економичности може се уочити постојање проблема у пословању. **Рацио укупне економичности** изражен је односом укупних прихода и укупних расхода. Интерпретација овог рација је аналогна интерпретацији претходног, с тим што је овде реч о укупним уместо пословним приходима и расходима. У том смислу, како би се задовољио услов економичног пословања, неопходно је да вредност овог рација буде изнад 1.

Ликвидност предузећа у квалитативном погледу представља његову способност да неке своје финансијске, али не новчане облике имовине, у задовољавајућем року трансформише у новац, као најликвиднији облик финансијске активе и да на тај начин извршава своје финансијске обавезе

(Vučićević, D., 2012; Das, B.C. *et al.*, 2015). Најзначајнији показатељи ликвидности су **рација опште ликвидности и рација редуковане ликвидности**.

Анализом ликвидности, односно способности предузећа да измири своје обавезе о роковима доспећа, анализира се, заправо, финансијски положај предузећа. Односи ликвидности обухватају следеће показатеље (Stančić, P., 2014):

- а) рацио опште ликвидности;
- б) рацио редуковане ликвидности и
- в) рацио новчане ликвидности.

На конкретном примеру, односно анализа ликвидности анкетираних предузећа, вршена је на основу података добијених из финансијских извештаја предузећа (доступно на званичном сајту Агенције за привредне регистре), као и ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“, ШГ „Крагујевац“ и то стављањем у однос обртних средстава и краткорочних обавеза код рација опште ликвидности – РОЛ, односно стављањем у однос ликвидних средстава и краткорочних обавеза код рација редуковане (ригорозне) ликвидности – РРЛ.

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У табели 1 представљена је структура анкетираних, а затим и анализираних предузећа шумадијског округа. Поред тога, дате су информације о основним производима анкетираних предузећа, као и прерађивачким капацитетима и степену њиховог коришћења.

Табела 1. Структура анализираних предузећа шумадијског округа
Table 1 The structure of the studied companies of Šumadija Region

Р.Б.	Место	Власништво	Основни производи предузећа	Прерађивачки капацитети (m ³)	Степен коришћења капацитета (%)
Предузеће 1	Десимировац	Приватно	Паркет, зидне облоге, елементи	40.000	30
Предузеће 2	Крагујевац	Приватно	Резана грађа, паркет лајсне	800	70
Предузеће 3	Ботуње	Приватно	Даске, елементи	2.000	80
Предузеће 4	Крагујевац	Приватно	Дрвене палете, резана грађа	1.800	16
Предузеће 5	Смедеревска Паланка	Приватно	Даска, фриза	10 - 15 дневно	80
Предузеће 6	Лапово	Приватно	Палете, букова даска	520	80

Извор: оригинал

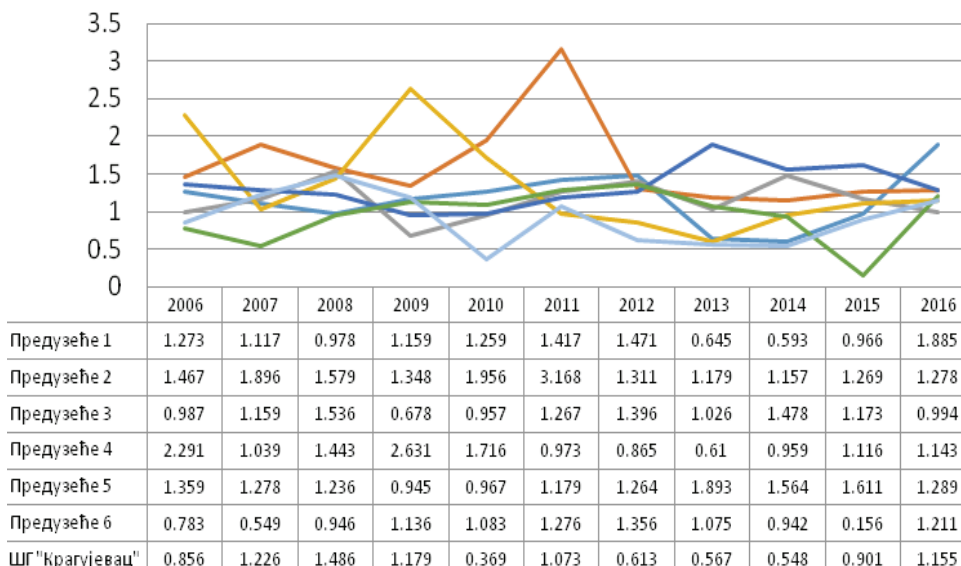
Sourche: Original

На основу ових информација може се закључити да Предузеће 1 има највеће прерађивачке капацитете (40.000 m³) док, са друге стране, Предузеће 5 располаже са најмањим прерађивачким капацитетима (10-15 m³). Највећи степен коришћења инсталираних капацитета имају Предузећа 3, 5 и 6, а нај-

мањи Предузеће 4 са искоришћењем од 16% (табела 1).

3.1. Анализа ликвидности

Вредности РОЛ код анкетираних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета, за период од 2006. до 2016. године, дате су на графикону 1.

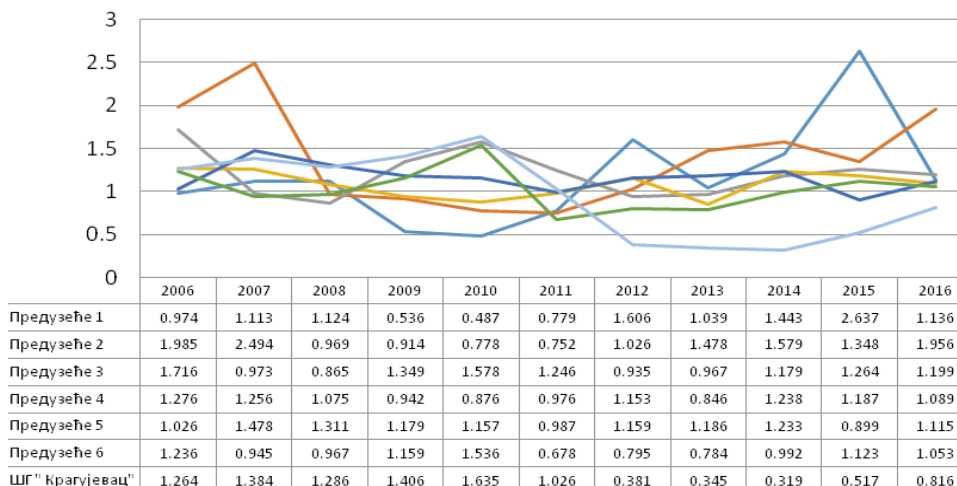
Извор: Оригинал

Sourche: Original

Графикон 1. Кретање РОЛ за посматрана предузећа у периоду 2006 - 2016. године
Graph 1 Current ratio for the studied companies in the period from 2006 to 2016

Достигнута вредност овог показатеља у 2016. години довољно је висока да обезбеди да се из обртних средстава благовремено измирују краткорочне обавезе, а да је истовремено ниво залиха и потраживања анкетираних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета прихватљив. Изузетак је Предузеће 3, где је РОЛ на крају 2016. године био нешто испод 1 (0,994) (графикон 1).

РОЛ код ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“ ШГ „Крагујевац“, у 2016. години забележио је повећање у односу на претходне посматране године, тако да је у 2016. износио 1,155, што значи да је ово ШГ имало довољно обртних средстава да благовремено измирује краткорочне обавезе и да је истовремено ниво залиха и потраживања био прихватљив. Узимајући у обзир да РОЛ представља грубу меру ликвидности предузећа, јер не узима у обзир ликвидност појединих компоненти обртних средстава, примереније је користити РРЛ, који искључује залихе, као део обртне имовине који је најмање ликвидан.

Извор: Оригинал
Source: Original

Графикон 2. Кретање РПЛ за посматрана предузећа у периоду 2006 - 2016. године
Graph 2 Quick ratio for the studied companies in the period from 2006 to 2016

Посматрајући РПЛ који је знатно ригорознији у односу на РОЛ, чије су вредности представљене графиконом 2, може се закључити да је према овом рацију Предузеће 1 у 2015. године било најликвидније, јер је сваки динар краткорочних обавеза предузећа био покривен са 2,63 динара ликвидних средстава. Имајући у виду правило финансирања 1:1 (Ацид тест), и препоруку да РПЛ има вредност 1, може се константовати да већина посматраних предузећа у 2016. години има задовољавајући ниво ликвидности.

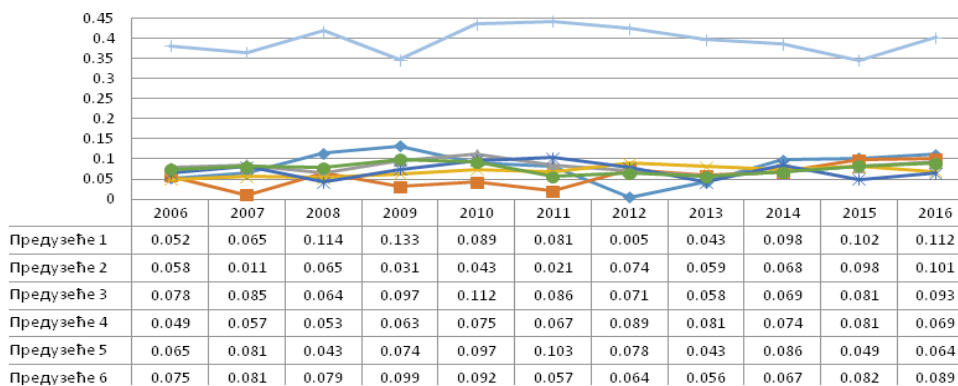
За разлику од анкетираних предузећа, ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“ ШГ „Крагујевац“ је у периоду од 2006. до 2011. године имало вредност РПЛ изнад 1, међутим у 2012. години дошло је до значајног пада овог индикатора. Овакав тренд се наставио и у наредним годинама, а до благог опоравка дошло је тек у 2016. години, када је РПЛ износио 0,816.

3.2. Анализа рентабилности

Кретање стопе приноса на укупна пословна средства (РОА) датих предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета у периоду од 2006. до 2016. године приказано је на графикону 3.

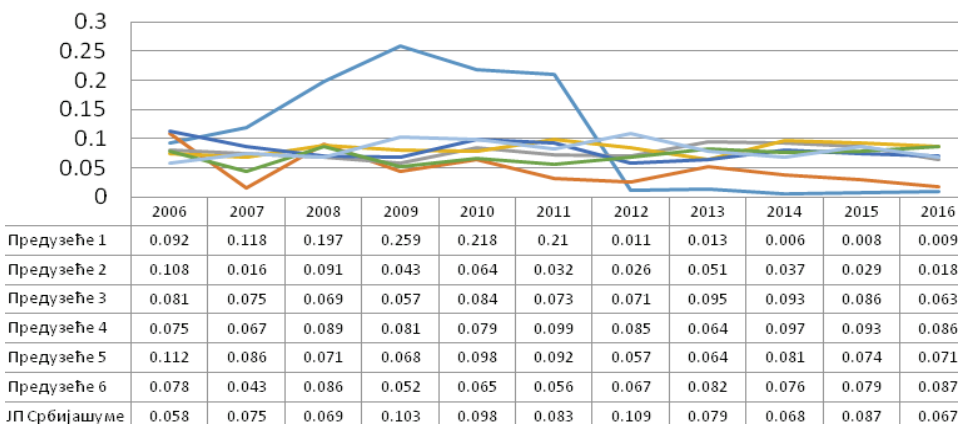
Предузеће 1 највиши РОА забележило је у 2009. години (0,133), Предузеће 2 у 2016. години (0,101). Предузеће 3 је највишу вредност РОА забележило 2010. године (0,112), Предузеће 4 у 2012. години (0,089), Предузеће 5 је највишу вредност РОА забележило 2011. године (0,103), док је Предузеће 6 највишу вредност забележило 2009. године (0,099).

ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“ ШГ „Крагујевац“ је у посматраном периоду забележило највиши РОА у 2011. години (0,442). Овај рацио је и у преосталим посматраним годинама био изнад 0,3, што упућује на закључак да је стопа приноса на укупна пословна средства била на задовољавајућем нивоу.

Извор: Оригинал
Source: Original

Графикон 3. Кретање РОА за посматрана предузећа у периоду 2006 - 2016. године
Graph 3 ROA trends for the studied companies in the period from 2006 to 2016

Извор: Оригинал
Source: Original

Графикон 4. Кретање РОЕ за посматрана предузећа у периоду 2006 - 2016. године
Graph 4 ROE trends for the studied companies in the period from 2006 to 2016

Када је у питању РОЕ, може се уочити да је Предузеће 1 у посматраном периоду бележило раст овог индикатора, тако да је у 2009. години, РОЕ износио 0,259, односно 25,9%, што значи да је Предузеће 1 на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала остваривало 0,259 динара нето добитка. Међутим, од 2013. године Предузеће 1 бележи пад овог индикатора, тако да је 2016. године на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала остваривало 0,009 динара нето добитка.

Предузеће 2 је највишу вредност овог ратија забележило 2010. године, док је у 2016. године, на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала остваривала 0,018 динара нето добитка.

Предузеће 3 је највишу вредност овог ратија забележило 2013. године –

0,093, након чега је дошло до пада вредности овог рација, тако да је у 2016. години он износио 0,063, што значи да је на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала ово предузеће остварило 0,063 динара нето добитка.

Предузеће 4 је највишу вредност РОЕ забележило 2011. године (0,099), док је 2013. године забележила најнижу вредност од 0,064. На крају 2016. године вредност овог рација код Предузећа 4 износила је 0,086, што значи да је на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала ово предузеће остварило 0,086 динара нето добитка.

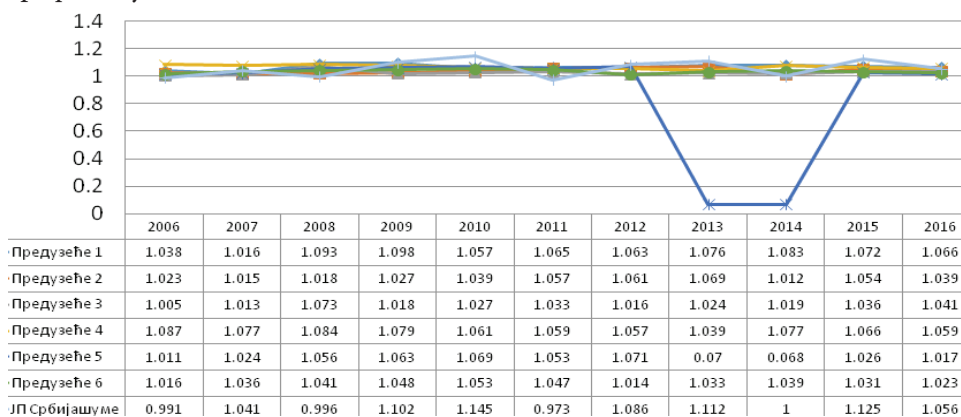
Предузеће 5 је највишу вредност РОЕ забележило 2006. године, а затим 2010. године (0,098), док је најнижу вредност забележило 2013. године (0,057). У 2016. години вредност овог рација је износила 0,071.

Предузеће 6 је највишу вредност РОЕ забележило у 2016. години 0,087, што значи да је на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала ово предузеће остварило 0,087 динара нето добитка, а најнижу вредност овог рација забележило 2007. године, када је РОЕ износио 0,043.

ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“ ШГ „Крагујевац“, у посматраном периоду, имало је вредност РОЕ од 0,058 до 1,109. На крају 2016. године забележило је РОЕ 0,067, те је на сваки динар просечно коришћеног сопственог капитала ово предузеће остварило 0,067 динара нето добитка.

3.3. Анализа економичности

Приликом анализе економичности анкетираних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета у периоду од 2006. до 2016. године, утврђене су следеће вредности рација економичности и приказане на графикану 5. и 6.

Извор: Оригинал

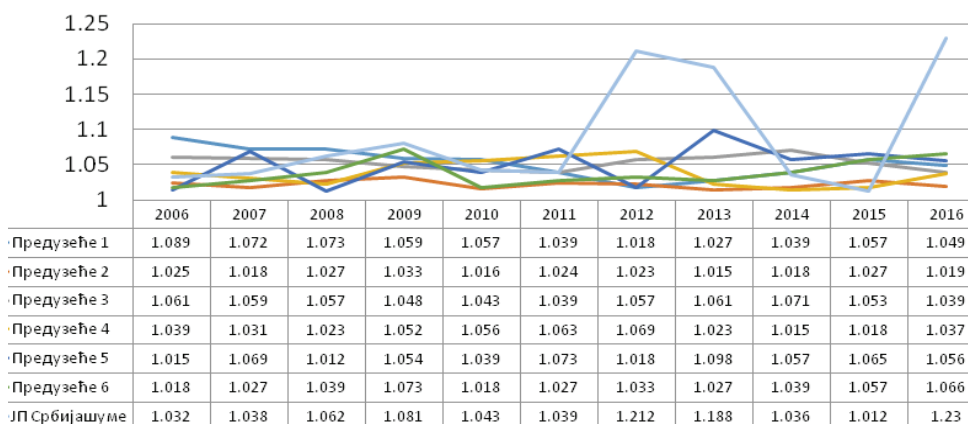
Source: Original

Графикон 5. Рацио пословне економичности у периоду 2006 - 2016. године
Graph 5 The operating efficiency ratio, 2006 - 2016

Предузеће 1 највише динара пословних прихода, у односу на пословне расходе, остварило је у 2009. години. У 2010. години дошло је до пада са 1,098 на 1,057 динара пословних прихода на 1 динар пословних расхода. До благог повећања дошло је у 2014. години, тако да је 1 динар пословних расхода био

покривен са 1,083 динара пословних прихода. Предузеће 2 је највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварила 2013. године, док је Предузеће 3 највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварило 2008. године. Предузеће 4 је највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварило 2006. године. У 2016. години сваки динара пословних расхода био је покривен са 1,059 динара пословних прихода. Предузеће 5 је највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварило у 2013. години, а у 2016. години сваки динара пословних расхода био је покривен са 1,017 динара пословних прихода. Предузеће 6 је највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварило у 2010. години.

ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“ ШГ „Крагујевац“ највише динара пословних прихода у односу на пословне расходе остварило је 2010. године (1,145). Рацио пословне економичности био је испод 1 у 2006, 2008. и 2011. години, али је у свим осталим годинама посматрања био изнад 1.

Извор: Оригинал
Source: Original

Графикон 6. Рацио укупне економичности у периоду 2006 - 2016. године
Graph 6 The gross efficiency ratio, 2006 - 2016

Предузеће 1, у свим посматраним годинама, имало је вредност рација укупне економичности изнад 1. У 2016. години, у односу на 2015. годину када је рацио укупне економичности износио 1,057, остварен је пад укупне економичности, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,049 динара укупних прихода (графикон 6). Предузеће 2 је у свим посматраним годинама имало вредност рација укупне економичности изнад 1. Највећу вредност ово предузеће је остварило 2009. године, а 2016. године рацио укупне економичности износио је 1,019, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,019 динара укупних прихода. Код Предузећа 3, у 2016. години, рацио укупне економичности износио је 1,039, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,039 динара укупних прихода. Рацио укупне економичности код овог предузећа је био највиши у 2014. години (1,071) након чега је уследио пад. Предузеће 4 и Предузеће 5 су, такође, у свим посматраним годинама

имали вредност рација укупне економичности изнад 1. Предузеће 4 је највећу вредност овог рација забележило 2012. године, док је у 2016. години вредност рацио укупне економичности износио 1,037, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,037 динара укупних прихода. Предузеће 5 је 2016. године забележило вредност рација укупне економичности 1,056, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,056 динара укупних прихода. Предузеће 6 је у 2016. години имало вредност рација укупне економичности 1,066, тако да је на 1 динар укупних расхода остварено 1,066 динара укупних прихода.

ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“, ШГ „Крагујевац“ је, у периоду од 2011. до 2013. године, имало рацио укупне економичности, који је био већи у односу на анкетираних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета. У 2014. години је дошло до пада овог рација, али је већ од наредне године забележен раст, тако да је и у 2016. години ЈП „Србијашуме“ имало највећу вредност овог рација у односу на анкетираних предузећа.

Перманентно праћење показатеља успешности пословања предузећа, њихово упоређивање са претходним периодима, као и са показатељима других пословних субјеката, претпоставка су ефикасном управљању и гаранција континуитета пословања и трајног опстанка предузећа (Hođić, N., 2015).

4. ЗАКЉУЧЦИ

На основу целокупног рада и добијених резултата о начину пословања предузећа у области шумарства на територији шумадијског округа, изведени су следећи закључци:

- изузев једног предузећа, достигнута вредност рација опште ликвидности у последњој години анализираних временског интервала 2016. години довољно је висока да обезбеди да се из обртних средстава благовремено измирују краткорочне обавезе;
- према РПЛ утврђено је да већина посматраних предузећа у 2016. години има задовољавајући ниво ликвидности;
- у посматраном периоду пословни приходи су били већи од пословних расхода, као и укупни приходи у односу на укупне расходе код свих посматраних предузећа за коришћење, прераду и пласман производа од дрвета;
- на основу спроведене анализе ликвидност може се закључити да су у посматраном периоду сва анкетираних предузећа била ликвидна, док је према рацију редуковане ликвидности најликвидније било Предузеће 1. Такође, може се константовати, имајући у виду правило 1:1, да већина посматраних предузећа у 2016. години има задовољавајући ниво ликвидности;
- посматрајући РОА може се закључити да су сва анкетираних предузећа за обраду, производњу и пласман производа од дрвета у анализираним периоду остварила задовољавајућу стопу приноса на пословна средства. Када је у питању РОЕ, такође се може уочити да је она у посматраном периоду код анкетираних предузећа била промениљива,

али оно што је карактеристично за сва предузећа је то да је последњих неколико година дошло до пада ове стопе код свих предузећа, међутим, то није угрозило рентабилност ових предузећа;

- анализом економичности утврђено је да су сва анкетирана предузећа забележила вредности рацио пословне економичности и рација укупне економичности изнад 1, што указује на добру економичност ових предузећа.

На основу спроведеног истраживања може се закључити да анкетирана предузећа за обраду, производњу и пласман дрвета на територији Шумадије, а узимајући у обзир анализирани индикаторе, бележе задовољавајуће економске резултате. С тим у вези, мерење индикатора пословања представља битан сегмент у анализи сваког предузећа како би се пратило, затим и правовремено реаговало, на уочене негативне тенденције у пословању.

ЛИТЕРАТУРА

- Das, B. C, Chowdhury, M, Rahman, H., Dey, N. K (2015): Liquidity Management and Profitability Analysis of Private Commercial Banks in Bangladesh, *International Journal of Economics, Commerce and Management United Kingdom*, 3 (1), 1-34.
- Delić, S., Bećirović, Dž. (2017): *Ekonomika poslovnih sistema u šumarstvu*, Univerzitet u Sarajevu, Šumarski fakultet, str. 230.
- Guarda, S. (2011): Šumski proizvodi (smoloarenje, iskorišćavanje eteričnih ulja, plute, like, soka i treseta), Univerzitet u Sarajevu, Šumarski fakultet, Sarajevo, str. 7-8.
- Hodžić, N., Gregović, N. (2015): *Finansijski pokazatelji uspešnosti poslovanja preduzeća*, *Ekonomski izazovi* 7, 72 – 85.
- Keča, Lj. (2011): *Procena isplativosti proizvodnje drveta u zasadima topole u Ravnom Sremu na bazi metode „korist-trošak“*, Šumarstvo, Univerzitet u Beogradu – Šumarski fakultet, Beograd, str. 90.
- Кеча, Љ., Марић, М., Марчета М. (2015): *Тржишни потенцијали за развој сектора шумарства на подручју општине Соколац*, Шумарство 4, УШИТС, Унверзитет у Београду – Шумарски факултет, Београд, стр. 94.
- Keča Lj., Marić M. (2017): *Institucije i procedure relevantne za obavljanje delatnosti u sektoru šumarstva republike Srpske*, *Glasnik Šumarskog fakulteta*, Unverzitet u Beogradu – Šumarski fakultet, Beograd, str. 9 – 30.
- Медаревић, М., Банковић, С., Пантић, Д. (2003): *Стање букових шума у Србији*, Шумарство 1-2, УШИТС, Универзитет у Београду Шумарски факултет, Београд, стр. 5 – 24.
- Nikolić, M., Malenović N., Pokrajčić D., Raunović B. (2002): *Ekonomika preduzeća*, *Ekonomski fakultet*, Beograd, str. 355.
- Pejanović, R. (2009): *Ekonomska analiza kao metod istraživanja u agroekonomskoj nauci*, Novi Sad, *Agroekonomika*, Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela, Poljoprivredni fakultet
- Pokrajčić, D. (2002): *Ekonomika preduzeća*, *Čigota štampa*, Beograd, str. 335.
- Schmithusen, F. (2005): *Права и одговорности власника земљишта у одрживом газдовању шумама*, Шумарство бр. 1 – 2, УШИТС, Универзитет у Београду, стр. 21 -32.
- Stančić, P. (2006): *Savremeno upravljanje finansijama preduzeća*, *Ekonomski fakultet*, Kragujevac, str. 351.
- Stančić, P. (2014): *Racio analiza – materijal za nastavu*, *Ekonomski fakultet*, Kragujevac, str. 5-6.
- Rodić J., Vukelić, G., Andrić, M. (2007): *Teorija, politika i analiza bilansa*, *Poljoprivredni fakultet*, Zemun

- Šlibar, D. (2010): Instrumenti i postupci analize finansijskih izveštaja, Računovodstvo i porezi u praksi 5, (1-4)
- Veselinović, B., Drobňaković, M. (2012): Racio analiza sektora telekomunikacija u Srbiji. Ekonomija – teorija i praksa, 5 (4), 31–48.
- Вукин, М., Амиџић, Л., Келембер, М. (2015): Век екологије и шумарство – изазови и опасности, Шумарство бр. 3, УШИТС, Универзитет у Београду, стр. 117 -132.
- Vučičević, D., (2012): Teorijski aspekti i osnovne postavke finansijske analize, Pregledni rad, Škola biznisa, str. 86.
- Vučković, B. (2014): Значај појединих индикатора пословања одређеним групама аналитичара, Ekonomija teorija i praksa 1,19-49.
- (2016): Napomene uz finansijske izveštaje JP „Srbijašume“, Beograd, str. 2.
- (2018): Агенција за привредне регистре (АПР), доступно на <http://www.apr.gov.rs/>, посећено 20.02.2018.).

AN ASSESSMENT OF BUSINESS EFFICIENCY OF SELECTED FORESTRY COMPANIES IN ŠUMADIJA REGION

*Milica Marčeta
Ljiljana Keča
Dragomir Lazarević*

Summary

The paper is, in methodological terms, based on the analysis of economic indicators of efficiency, liquidity and profitability. The analysis included six companies for processing, production and marketing of wood products, as well as FE `Kragujevac` as an integral part of the SE for forest management `Srbijašume`. The liquidity of the surveyed companies was analyzed on the basis of data obtained from financial statements of the analyzed companies, by making a ratio between the working capital and current liabilities in the current ratio (CR) or by making a ratio between the liquid current assets and current liabilities in the quick (acid-test) ratio (QR). The value of the current ratio in the last year of the study period (2016) was high enough to ensure that the current assets of the state enterprise for forest management `Srbijašume`, FE `Kragujevac` can cover the current liabilities. The same applies to five out of the six analyzed companies. The quick (acid-test) ratio (QR) shows that most of the studied companies had a satisfactory level of liquidity in 2016. Given the 1:1 rule, it can be concluded that most of the studied companies had a satisfactory level of liquidity in 2016. The efficiency was studied using the operating efficiency ratio and the gross efficiency ratio. In the first case, it is about the ratio of operating revenues and operating expenses, while the second ratio refers to the total income and total expenditures. All the studied companies had the operating efficiency ratio and the gross efficiency ratio greater than 1, which points to a satisfactory efficiency of their business operations. The profitability of the surveyed companies was analyzed by making a ratio that measures the company's earnings against the total net business assets in order to calculate the rate of return on total assets (ROTA). According to the calculated rates of return on total business assets, it could be concluded that all the surveyed enterprises for processing, production and marketing of wood products achieved a satisfactory rate of return on total assets in the study period. The rate of return on equity (ROE) determined how much net profit the enterprise generated for each dinar of the invested capital. This rate was found to be changeable in the surveyed companies in the observed period, with all the companies having a typically falling rate over the last couple of years. However, this falling trend didn't endanger their profitability. Based on the obtained results, it can be concluded that the surveyed companies for processing, production and marketing of wood products in the territory of Šumadija recorded satisfactory economic results taking into account the analyzed economic indicators.